

A. BIKILA

Bikelas, Demetrios (1835–1908), grč. književnik i sp. funkcionar, prvi predsjednik CIO (1894–96).

Bikila, Abebe (1932–73), etiopski gardijski oficir i reprezentativac u atletici; pobjednik u trčanju maratona na OI 1960 i 1964; prvi natjecatelj iz Etiopije i Afrike koji je na OI osvojio zlatnu medalju. Poslije prijeloma kičme, u saobraćajnoj nesreći (1969), ostao paraliziran.

Bikova, Jeliasaveta Ivanovna (1913), sovj. šahistkinja, treća po redu prvakinja svijeta, PS osvojila 1953 u Lenjingradu, pobijedivši L. Rudenka. Na tromestu za PS 1956 u Moskvi je druga (iza O. Rubcove), a u uzvratnom meču 1958 u Moskvi opet je prva. Taj primat oduzima joj N. Gaprindašvili svojom pobjedom 1962 u Moskvi.

Bikovskij, Valerij (1934), sovj. kozmonaut, dvostruki heroj SSSR. Prvi put letio u svemirskom brodu Vostok 5 (14–19. VI 1963) i obletio Zemlju 81 put, pri čemu je postigao SR u disciplini trajanje leta u svemiru (5 dana). Drugi let je izvršio u svemirskom brodu Sojuz 31 (26. VIII – 3. IX 1978), zajedno s prvim kozmonautom Njemačke DR S. Jahnem, pri čemu je izvršeno spajanje s orbitalnom stanicom Saljut 6, u kojoj se od 17. VI 1978 nalazila posada: V. Kovalenok i A. Ivančenko, koja se vratila na Zemlju u Sojuzu 31, poslije 140 dana provedenih u orbiti oko Zemlje.

bilav, konjički sport: dio konjske opreme koja sprečava klizanje sedla unazad, osobito pri kretanju uz nagib. Sastoji se od donjeg

BILISANA

BILIJAR

remena koji se zakopčava odozdo za kolani i od gornjeg remena s alkom koji seže do sredine konjskih prsiju. Iz alke se granaju dva remena koji se pomoću dva remenčića vezuju za prednji kraj sedla.

bilboquet, stara franc. igra drvenom kuglom koja je vrpcom vezana za stalak. Na vrhu tog stalka je pričvršćena košarica. Kugla se baca uvis i hvata košaricom u fazi njezina leta. Postoji i druga varijanta te igre s probušenom drvenom kuglom i vrpcom kojom je vezana za stalak, čiji je vrh zašiljen. Probušena kugla baci se uvis i hvata vrhom štapa.

Bilgeri, Georg (1873–1934), austr. oficir, skijaški pedagog i pionir alpskog skijanja. Prvi je uveo vožnju u dubokom čučnju, plućnu tehniku, upotrebu 2 štapa i čelične vezove.

Bilgeri metalni vez, vrlo raširen skijaški vez prije, a usavršen za vrijeme I svj. rata; sastoji se od metalne ploče na koju dolazi cipela. Metalna ploča vezana je na metalni valjak čeličnom oprugom, pokretnom u smjeru gore-dolje. Na ploči se nalazi pomična prstna čeljust i pomično zaglavljie za učvršćenje pete.

Bilgerijeva tehnika skijanja, alpska tehnika skijanja, nazvana po G. Bilgeriju; razvila se i dominirala 1915–18; sastoji se od slijeda više plućnih zavoja sa i bez štapa u dubokom čučnju. B.t.s. nadopunjuje se efektivnim telemarkom, plućnim zavojem.

Bilić, Jure (1922), društveno-politički radnik, sudionik NOR od 1941. Poslije Oslobođenja, između ostalog, bio sekretar Gradskog komiteta SKOJ u Zagrebu i Gradskog komiteta SKH u Zagrebu, predsjednik Međupćinske konferencije SKH za Dalmaciju, republički sekretar za poljoprivredu, član Izvršnog komiteta CK SKH i Izvršnog biroa Predsjedništva SKJ. Od 1972 član i od 1974 sekretar Izvršnog komiteta Predsjedništva CK SKJ; od 1977 do 1981 predsjednik Sabora SRH, 1982/83 predsjednik CK SKH. Kao omladinac igrao nogomet u Radničkom sportskom klubu Zmaj u Makarskoj (1937–41). Bio je član Sportskog društva Partizan (Topusko, 12. XI 1944), Zemaljskog fiskalnog odbora Hrvatske (Šibenik, 25. IV 1945), potpredsjednik NK Haiduk, Split (1950–53) i Komiteta VIII MI (Split, 1979).

Bilić-Vukas, Mirjana (1936), profesorica tjel. odgoja u Beogradu; reprezentativka i višestruka prvakinja Jugoslavije u sp. gimnastici (1960, 1961 i 1963), zaslužna sportašica Jugoslavije. Prva na Kupu Evrope 1963 u Parizu (prva u višeboju i parternoj gimnastici, druga u vježbi na gredi). Dobitnica Majске nagrade Saveza organizacija za fizičku kulturu Srbije (1961).

bilijar (franc. billard), dvoranska društvena i sp. igra sa tri ili više kugli koje se udaraju vrhom bilijarskog štapa na bilijarskom stolu. Od nekoliko načina b. (tal., engl., rus.), koji se razlikuju po br. kugli i vrsti bilijarskog stola, najrazvijeniji je karambol b. U karambolu se natječu dva igrača, jedan protiv drugoga. Turnirski bilijarski stol za karambol je duž. 284 cm, šir. 142 cm i vis. 80 cm, presvučen zelenim suknom. Strane stola oivičene su ogradom (mantinela), vis: 3,7 cm, optočenom elastičnom gumenom vrpcom. Za društvenu igru koriste se i stolovi duž. 210–230 cm, šir. 105–115 cm. Igra se sa tri kugle (jedna crvena i dvije bijele) promjera 61–61,5 mm. Bilijarski štap izrađen je od drva, duž. 138–145 cm, tež. 460–600 g. Vrh štapa presvučen je kožnom kapicom koju se u toku igre premazuju posebnom kredo, kako kugla pri udarcu ne bi otkliznula. U karambol-bilijaru natječe se pojedinačno i ekipno, u disciplinama karambol

s jednokratnim i s trokratnim udaranjem kugle o mantinelu, cadre igra 45/1, cadre 47/2, cadre 71/2, slobodna igra, billard artistique i petboj. Cilj igre je da se u skladu s pravilima pojedine discipline na propisan način u što je moguće manjem br. pokušaja (serija) dostigne određeni br. poena. Svaki karambol vrijedi jedan poen. Karambol je postignut kada igrač u skladu s propisima određene discipline kuglom kojom igra čitavu igru (jedna od dviju bijelih kugli) dotakne crvenu i drugu bijelu kuglu. Igrač može uzastopno izvesti neograničeni br. karambola u jednoj seriji, koja se prekida pri prvom promašaju, pa pravo na pokušaj stiče protivnik. U različitim disciplinama karambola održavaju se PS (od 1873) i PE. Međ. savez bilijarskih amatera (UIAB) osn. je 1923 u Parizu; Evropski bilijarski savez (CEB), sa sjedištem u Bruxellesu, osn. je 1958; Svjetski savez za bilijar (UMB) osn. je 1959.

bilisana (mačka), joga: vježba kojom se povećava tonus leđnih i trbušnih mišića i mišića ruku. Za pravilno izvođenje bitno je da se šake, koje su na početku priljubljene uz grudi, ne pomiču s mjesta, dok brada klizi po podu. Postoje dvije varijante.

bilten (franc. bulletin), kratak izvještaj o važnom događaju koji je značajan za širu javnost; naziv mnogih periodičkih i neperiodičkih izdanja; službeno, informativno, propagandno i slično glasilo s i drugih organizacija za obavješćivanje javnosti i članstva. B. se izdaju i u povodu većih sp. manifestacija. B. koji prethode natjecanju izvještavaju o radu organizacijskog komiteta, donose programe natjecanja i sl. U toku i na kraju sp. priredbe objavljuju se b. koji donose i sumiraju rezultate.

Bimilovskij, Risto (1936), profesor srednje škole; svj. rekorder u maratonskom plivanju iz Skoplja. Sudjelovao na preko 30 međ. natjecanja u maratonskom plivanju; 1969 postavio dva SR — preplivao je 25 km za 8,06 sati i 16 km za 5,01 sati leptirovim stilom.

Binda, Alfredo (1902), tal. reprezentativac u biciklizmu, trostruki profesionalni prvak svijeta (1927, 1930 i 1932), pet puta pobjednik na utrci Giro d'Italia (1925, 1927–29 i 1933); sp. funkcionar Talijanskog biciklističkog saveza i UCI.

Binder, Franz-Bimbo (1911), austr. nogometaš i trener. Nastupio 53 puta za reprezentaciju Austrije i 9 puta za reprezentaciju Njemačke. Igrao srednjeg napadača i postigao ukupno više od 1300 golova.

binokularno nišanje, streljaštvo: dovođenje nišanske linije u nišansku točku; nišanje s oba (otvorena) oka; daje veću oštrinu vida i drugo se oko ne mora zatvarati, čime se izbjegava dodatno opterećenje mišića i zamor.

Biogradlić, Ibrahim (1931), građevinski inženjer; nogometni reprezentativac, član FK Sarajevo, zaslužni sportaš Jugoslavije. Sudjelovao na OI 1956 (srebrna medalja). Dobitnik Srebrne plakete NSJ.

biokemija, nauka o kemijskom sastavu živih bića i o kemijskim promjenama u živoj stanici. B. proučava složeni mehanizam metaboličkih procesa (disanje, probava, mišićni rad, nadraživanje živaca, djelovanje hormona i dr.) i njihove međusobne odnose. B. sporta proučava kemijske promjene u organizmu za vrijeme ili poslije fiz. napora, procjenjuje mogućnosti organizma, određuje stupanj umora i sl. Na osnovi podataka dobivenih istraživanjem izrađuju se programi treninga, planiraju rezultati, određuje način ishrane sportaša, traže mogućnosti za brži oporavak organizma poslije napora i dr.